

aparılmış qaydaları // Kurikulum. 2009. № 4.

3. Mərdanov M., Ağamaliyev R., Mehraoov A., Qardaşov T., Təhsil sisteminin monitorinq və qiymətləndirilmə. Bakı: Çapaşloqlu, 2003.

K.Алиева

Методы организации итогового
оценки
Резюме

Данная статья посвящена методам организации и технологиям использования мониторинга итогового оценивания. В статье также раскрываются научно-практические подходы и даются рекомендации в решении проблем,

возникающих при оценивании знаний учащихся в общеобразовательных школах.

K.Aliyeva

Methods of organizing the final
assessment
Summary

This article focuses on methods of organization and technology of monitoring the outcome of assessment. The article also reveals the scientific and practical approaches and provides recommendations to address the problems arising when evaluating students' knowledge in schools.

Bir məktubdan satirlər

"Azərbaycan məktəbi" jurnalı ilə ardıcıl əməkdaşlıq edən, onun daimi oxucusu olan Şahzadə Əliyevin 60 yaşının tamam olması ilə əlaqədar redaksiyaya Mirzə Rəşad Həsənovun təbrik-məktubu daxil olmuşdur. Redaksiya bu təbrik məktubuna qoşularaq, aşağıda onun mətnini dərc edir.

Ş.Ağayev 1989 – cu ildən 2000 – ci ilə kimi Təhsil Problemləri İnstitutunda "ikiçil elmi işçi, baş elmi işçi, "Kənd məktəbi problemləri" və "İbtidai təlim" şöbələrinin müdiri vəzifələrində çalışmışdır. O, 1994 – cü ildə pədaqogika üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi, 2004 – cü ildə isə docent elmi adı almışdır.

2000 – ci ildən Azərbaycan Məualimlər İnstitutunda işləyir. Alimin tədqiqatlarının ən mühüm istiqaməti texnologiya fənni ilə əlaqədardır.

Şahzadə müəllim son illərdə təbiətin qorunmasına – ekoloji məsələlərə aid tədqiqatla da məşğul olur.

Onun yaradıcılığının mühüm bir istiqaməti də kurikulum islahatının həyata keçirilməsində xüsusi əməyi olan, pədaqoji fəaliyyətində innovasiyalardan, yeni təlim texnologiyalarından geniş şəkildə istifadə edən qabaqcıl məktəb rəhbərləri və müəllimlərin iş təcrübəsini ümumiləşdirmək və mətbuat səhifələrində işıqlandırmaqdır.

Şahzadə müəllimin elmi – pədaqoji, sosial, iqtisadi və ekoloji sahələrdə aktual məsələlərə dair 30-a qədər kitabı, 600-ə yaxın jurnal və qəzet məqalələri çap olunmuşdur. Yüksəkixitəslili kadrların hazırlanması sahəsində səmərəli elmi-pədaqoji fəaliyyətinə görə və anadan olmasının 60 illiyi münasibətilə Təhsil Nazirliyinin Fəxri Fərmanı ilə təltif edilmişdir.

Pədaqoji ictimaiyyətin rəğbətini qazanmış Şahzadə müəllimi yubileyi münasibətilə ürəkdən təbrik edir ona can sağlığı, yaradıcılıq uğurları arzulayıq.

Mirza Ələkbər Sabir – 150

Böyük şair və pədaqog

Rüfət Hüseynzadə
AMI-nin pədaqogika kafedrasının müdiri,
pədaqoji elmlər doktoru,
professor, əməkdar müəllim

Açar sözlər: Mirza Ələkbər Sabir, pədaqoji fikirlər, məktəb, təhsil, tərbiyə
Ключевые слова: Мирза Алекпер Сабир, пəдагогические мысли, школа, образование, воспитание.

Key words: Mirza Alakbar Sabir, pedagogical thoughts, school, education, upbringing.

Azərbaycan pədaqoji fikir tariximizdə öz yeri, mövqeyi olan şəxsiyyətlərdən biri də Mirza Ələkbər Sabirdir. Nizami, Füzuli, M.Ş.Vəzəh, M.F.Axundov, S.Ə.Şirvani kimi simalar xalqımızın ədəbi, fəlsəfi, pədaqoji irsinə, milli-mənəvi dəyərlərimizə layiqli xidmətlər göstərmişdir. Tədqiqatçılarımız bu böyük simaların ədəbi-bədii əsərlərini öyrənərkən, onların pədaqoji fikirlərinə də diqqətli cəlb etmişlər. Azərbaycan şairlərinin əsərlərində mənəvi saflığa, mədəni yüksəlişə və maariflənməyə çağıran başlıca mövzu kimi qalmaq alınmışdır. Çoxəsrlilik poeziyamızın parlaq əsərlərini yaşatmaqda bərabər öz satirik şeirləri ilə poeziyamızı ictimai məskurə baxımından zənginləşdirən Sabir bir pədaqog kimi tanınmışdır. O həm də çox çətinliklə olsa da, Bakı "Saadət" məktəbində müəllim işləmişdir.

Bədii, fəlsəfi fikrin tərəqqisində müstəsna rol oynamış Mirza Ələkbər Sabir Tahirzadə satirik şeirin böyük ustası kimi, həm də Azərbaycan pədaqoji fikrinin inkişafı tarixində mühüm rol oynamış, təhsilin, maarif və mədəniyyətin inkişafı

finda xüsusi xidmətlər göstərmişdir. Sabirin adı həmişə maarif, məktəb, gənclər təlim və tərbiyəsi məsələləri ilə sıx bağlı olmuşdur. Sabir böyük müfəkkir, nadir satirik şair, böyük müəllim və məhir pədaqog kimi tanınmışdır.

Böyük şair yalnız öz dövrünün rəşadət və cəhəlat dünyasını qəmçilənməmiş, həm də uzaq gələcəyin aktual problemlərini müəyyənləşdirmiş, yeni minilliyə gedən qüsurları bir-bir göstərmiş, onları aradan qaldırmaq üçün yollar aramasını qarşıya qoymuşdur. Ötən əsrin elə mühüm ictimai-siyasi hadisəsi, maarif, məktəb və yaxud məişət məsələsi yoxdur ki, bunlar M.Ə.Sabir yaradıcılığında öz satirik qələmi ilə öz əksini tapmamış olsun.

...Ələkbər isə hələ 5-6 yaşında olduğu zaman dini şeirlər oxumağı bacarmış, atası ona dərviş paltarını geydirmişdir. Atası onu səkkiz yaşına çatdıqda zaman molla məktəbinə qoymuşdur. Orta əsrlərdən qalmış olan bu məktəblərdə dindən yəni elmlər yox dərəcəsi idi. Burada "Quran-Kərim"-dən əlavə, hədislər, dini rəvayətlər, Sədi Şirazinin "Güllüstan" və "Bustan"-ı, daha sonralar Cəlaləddin

Ruminin "Məsnəvi"-si, Füzulinin "Divan"-ı öyrədilirdi. Gələcəyin böyük şairi köhnə məktəbin oxumaq və yazmaqda qoyulmuş sətir qaydaları, cəza üsullarına dözməli olmuşdur. Sabir bu məktəbdə

Tutdum orucu irəmazanda,
Qaldı iki gözüm qazanda,
Mollam da döyür yazı yazanda... (4, s. 303)

Görüntür Sabir yazıya keçməkdə bir az tələsibmiş. Çünki o dövrün məktəblərində Quran şifahi öyrədilir, azərbaycanca dilirdi. Yalnız Quranı oxuyub qurtarandan sonra yazıya keçilirdi.

Sabir bir-iki il bu məktəbə davam etdikdən sonra atası artıq oğlunun ana dilində və farsca yazıb oxuması ilə kifayətlənərək onu təhsildən ayırmaq və öz dükənində bir köməkçi işləmək istəyirdi.

"Oğul mənimdir əgər, oxutmuram əl çəkin,
Eyləməyin dəngəsər, oxutmuram əl çəkin." (4, s. 222)

Molla məktəbindən sonra təhsilini Şamaxıda Seyid Əzim Şirvaninin ana dilində açdığı "Yeni üsul" ("Üsul-i-cədid") məktəbində davam etdirmiş, əsasən bu məktəbdə yetişib formalaşmışdır. Bu məktəbdə ana dili ilə yanaşı rus dili, ərəb və fars dilləri də öyrədilirdi ki, bu dillər vasitəsilə Şərq, rus və Avropa ədəbiyyatına da ayrıca yer verilir.

Müəllimi Seyid Əzimin Yaxın Şərq ölkələri haqqında maraqlı söhbətləri onda Şərqə getmək, dini mərkəzləri ziyarət etmək fikri oyatmışdır. Sabir 21-22 yaşlarında bu fikrini reallaşdırmışdır. Bu ziyarət, oradakı ziyalılarla, elm adamları ilə görüşlər Sabirin dünyagörüşünün formalaşmasına qüvvətli təsir göstərmişdir.

Sabir ən çox məşğul edən məsələlərdən biri gənc nəslin təlimi, tərbiyəsi və təhsili idi. Təsədüfi deyildir ki, Sabir bir sıra əsərlərini, xüsusi ilə

oxuduğu zaman ilk üç misralıq şeirini yazmışdır ki, bu şeirdən o dövrün məktəbini, qaydalarını müəyyən qədər bilmək olur:

Lakin Ələkbər məktəbə, ədəbiyyata cəla bağlanmışdı ki, onu bu yoldan ayırmaq çox çətin idi.

Sabir sonralar bu məsələlərə qayıtmış "Oxutmuram, əl çəkin!" kimi satirasında bu illəri xatırlamış, bir qədər avtobiografik mahiyyətdə olub, uşaqlarını məktəbə qoymayanları tənqid edir, uşaqlıqda atası ilə özü arasında baş vermiş hadisəni də bədii şəkildə qələmə almışdır:

satiralarını bilavasitə məktəb, tədris və tərbiyə məsələlərinə həsr etmişdir. Şair öz satiralarında, həm də publisist əsərlərində "Üsul-i-cədid" məktəblərindən vahiməyə düşən mürtəceləri, "övladi - vətənin" təlim-tərbiyəsi üçün bir qəpik pul verməyən varlıları, öz uşağını məktəbə qoymayan cahilləri tənqid etmişdir.

Yeni üsullu məktəblər təşkil etmək üçün var qüvvəsi ilə çalışan Sabir Şamaxıda 1908-ci ildə "Ümid" adlı ana dilində yeni üsullu məktəb açmışdır" (3, 75). Burada Sabir məktəbdarlıqla, müəllimliklə məşğul olmuş, uşaqlara oxutmaq üçün dərslər vasitələri, mənzum şeir və hekayələr yazmışdır. Maraqlıdır ki, bu kiçik əsərlər bu gün də uşaqların ən çox sevdidi şeirlərdir. "Ümid" məktəbində əsasən yoxsul, zəhmətkeş balaları oxuyurdu. O zaman varlı təbəqənin fikrinə görə yoxsul balaları yalnız sənət öyrənməli idilər.

Guya yoxsul balalarının zehni işdən çox, fiziki işlərə qabiliyyəti varmış. Sabirin bütün uşaqların zəkali və qabiliyyətli olması məsələsini irəli sürməsi mütləq pedaqoji ideya kimi qiymətli olmaqla, onların bu fikirlərini heçə endirmişdir. "Ey millətin ümidi, dilü-camı uşaqlar"-deyən Sabir uşaqlara xalqın, millətin gələcəyi, ümid çirağı kimi baxırdı.

"Bah!.. bu imiş dərsi-üsuli-cədid?!
Yox!... Yo...x! oğul, məktəbi - üsyandı bu!
Molla deyil bundakı təlimi edən!
Əlhəzər et, bir yeni şeytandı bu!
Dur qaçaq, oğlum baş ayaq qandı bu!...! (4, s. 177).

Sonralar Sabir pedaqoji fəaliyyətini Balaxanıda Hacı Zeynalabdin Tağıyevin "Nəşri maarif" Xeyriyyə cəmiyyətinin açdığı ibtidai məktəbdə, daha sonra isə Sabunçu məktəbində davam etdirən Sabir bir müəllim və tərbiyəçi olaraq, çox müdrik, həssas və coşğun ruhlu şəxs olmuş, keçirdiyi ədəbi qiraət dərslərində şagirdlərə mümkün qədər ətraflı bilik vermək və xüsusilə, onlarda bədii zövq tərbiyə etmək üçün böyük şövqlə çalışmışdır. Nəğmə dərslərinə xeyli vaxt ayırması da maraqlı bir cəhət idi.

Böyük şair öz yaradıcılığında, pedaqoji fəaliyyətində elmə, təhsilə xüsusi diqqət yetirmiş, "Yeni tipli məktəb", "Ana dili təhsili", tərbiyə və təhsil problemləri, uşaq ədəbiyyatı məsələləri onun yaradıcılığının ana xəttini təşkil etmişdir. Onun bu sahədəki fəaliyyətini əsasən dörd qismə bölmək olar: 1) elmə, təhsilə

Yeni üsullu məktəb çoxlarını narahat edirdi. Xürafəti ruhbanilər də öz növbəsində Sabirin yaratdığı yeni üsullu məktəbin əleyhinə təbliğat aparır, onun fəaliyyətinə mane olmağa çalışırdılar. Cahalopərəst din dallıları da belə məktəbləri nüfuzdan salmağa çalışırdılar:

olan nadan münasibəti, cəhəlati tənqid edən satirik şeirlər; 2) şairin elm, tərbiyə, təhsil haqqında fikirləri və bu sahədə publisistik yazıları və şeirləri; 3) Sabirin məktəbdarlıq və pedaqoji fəaliyyəti; 4) Sabirin uşaqlar üçün yazdığı əsərlər.

"Uşaqdır" adlı əsərində avam, cahil, savad və mədəniyyətdən geri qalmış feodal-patriarxal ailədə aparılan tərbiyə işlərini, belə ailədə uşağın tərbiyəsi üçün zərərli olan tədbirləri satirik qələmə tənqid edən şair göstərirdi ki, belə ailələrdə valideynlər uşağın təlim-tərbiyəsinə etinasızlıqla yanaşırlar. Onların fikrinə uşaq söysə də, döysə də, sındırsa da olar, nə qədər nələtiq iş tutsa da qoy tutsun, böyüyəndə pis işlərdən ol çəkar. Bu cür ailələrdəki "tərbiyə işi" Sabiri qane etmirdi, o bunları amansızcasına tənqid edirdi:

"Ay başı daşdı kişi, dinmə, uşaqdır uşağım!
Nə ədəb vaxtıdır, qoy söysün, uşaqdır uşağım!
...Bir söyüşdən ötrü etmə əziyyəti balama,
Göyrib coşma, utan, qonşuları yığma dama,
Sənə söydükləri gətsin başı batmış atama,
Qışqırıb bağrını da yarma, uşaqdır uşağım!
Nə ədəb vaxtıdır, qoy söysün, uşaqdır uşağım!" (4, s. 143)

Ailədə uşaq tərbiyəsinin mənfəi cəhətlərini təhqid etməkə kifayətlənməyən şair, eyni zamanda ata-anaların övladları-

"Mənim bağım-baharım,
Fikri ziyalı oğlum!
Məktəb zamanı gəldi,
Dur, ey vafalı oğlum!
Ey gözüm, ey canım!
Get məktəbə, cavanım!

Valideyn uşağının gələcəyini yalnız onun elmə yiyələnməsində görür: O öz sözlərləri Nizami, Füzuli kimi elmi ön sıraya çəkirdi:

...Elm öyrən, imtahan ver,
Öz fəzlini nişan ver,
Qədrin bil elmü fəzlin,
Elmin yolunda can ver!
Ey gözüm, ey canım!
Get məktəbə, cavanım!..." (4, s. 376)

M.Ə.Sabirin şeirlərində dövründə təhsilə, maarif və mədəniyyətə qarşı əks duranlara münasibət, o dövrün ictimai mühiti haqqında məlumatında aydın nəzərə çatır.

Sabir məqalələrində yazırdı ki, başqa millətlərdən geri qalmamaq üçün indi millətə oxumaq lazım, elm, bilik lazımdır, "Əcnəbi seyrə balonlarla çıxır, biz hələ avtomobil minməyirik" (4,272) – deyərək "Zaman nə istəyir" adlı məqaləsində yazırdı: "Hər bir dərindən, millətin çarəsinə baxmaq zamanı yetişdi. Əcəba,

"Elmin izzəti payıdır olur,
Cahilin nikbəti canşikar olur;
Hər kəs elm oxur, baxtıyar olur,
Millət elm ilə bərqərar olur.

Sabir məktəb, maarif, təhsil məsələləri ilə məşğul olduğu kimi təbiə prob-

"Ümmətin rahnəməsi təbiyədir,
Millətin pişvəsi təbiyədir,

nın məktəbə gəlmələrini, elm, təhsil və tərbiyəsinə qayğı göstərdiklərini də təqdir etmişdir:

bizim də dərdimizin çarəsi varmı?...
Çarəmiz, ən böyük çarəmiz məktəbdir.
Məktəb, yəni məktəb! Hər şəhərdə, bə-
cərdiçə hər kənddə ... məktəb açmalı...
Övladi-vətəni tərəqqiyə, mədəniyyətə çat-
dırmalı".

Gənc nəslə nəcib əxlaqi, mənəvi keyfiyyətlər aşılamaq Sabir yaradıcılığının səciyyəsi idi. O bu məsələləri bütün şeirlərində qarşıya məqsəd kimi qoyur, uşaq, yeniyetmə və gəncləri təhsil qazanmağa, elmə, maarif və mədəniyyətə yiyələnməyə səsləyirdi:

lemləri də onun daim diqqət mərkəzində olmuş və yazmışdır:

Sabirin təhsil haqqındakı fikirləri və onun əməli pedaqoji fəaliyyəti Sabiri Azərbaycanın böyük xalq müəllimləri sırasına qədər yüksəlmişdir. Sabirin məktəbə, elmə, tərbiyəyə, maarif və mədəniyyətə verdiyi qiymət, ana dili və rus dilinə verdiyi geniş mövqe – Azərbaycanda xalq maarifinin inkişafında böyük rol oynamış və xalq maarifi sahəsində müəyyən dönüş əmələ gəlməsinə kömək etmişdir.

Sabir yetişən gənc nəslin tərbiyəsində, dünyagörüşünün formalaşmasında uşaq ədəbiyyatının roluna böyük əhəmiyyət vermiş, özü də uşaqlar üçün dəyərli,

"Vaxtdən daim istifadə edin,
Elm təhsilini iradə edin;
Çalışın, biniyaz olun, çalışın!
Elm ilə sərfəz olun, çalışın!" (4, s. 367)

"Qoca bağban" adlı şeirində yüz yaşlı bağbanı namuslu əməkə yaşayan, cəmiyyət üçün xeyirli iş görməyi özünə borc bilən, ata – babaların təmsali kimi sadə və əzəmətli bir insan kimi təqdir

"Dedi: Yer şumlayıb cəfa çəkərim,
Torpağa alma çərdəyi akərim.
Dedilər: Bundan bir səlahın yox,
Sən bu gün var isən, sabahın yox.
İndi əkdiklərin nə vaxt çıxar?
Bu çıxınca səni zəmano yıxar.
Dedi: Əkmisilər, almisız, yemisiz,
Əkəris biz daha yeyənlər üçün!
Əhli-xeyrə dua deyənlər üçün!" (4, s. 389).

Tərbiyə və təhsilin, demək olar ki, bütün sahələri haqqında dəyərli pedaqoji fikirlər söyləyən M.Ə.Sabirin şeirlərində təbliğ etdiyi maarifçi-pedaqoji ideyalar müasirlik baxımından da, yeni təhsil quruculuğu üçün də xeyli əhəmiyyətlidir. Onun bu sahədəki fikirlərini aşağıdakı kimi qruplaşdır-

ibratamiz şeirlər, təmsillər, nəsihətlər, mənzum hekayələr, nəğmələr yazmışdır. Onun "Yalançı çoban", "Molla Nəsrəddin və oğru", "Cütü", "Yaz günləri", "Uşaq və buz", "Ağacın bəhşi" və s. şeirləri Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının ən yaxşı nümunələri olmaqla gənc nəslin tərbiyəsində, idraki inkişafında, dünyagörüşünün genişlənməsində xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Sabir özünün kiçik həmvətənləri haqqında müqəddəs bir ideal bəslədiyini "Məktəb şagirdlərinə töhfə" adlı şeirində belə ifadə etmişdir:

edən şair həm də xudposəndliyi pisləyən şair ümumi mənafeyin qorunmasını, xalq üçün çalışmaq lazım gəldiyini yetişən gənc nəsle öyrədir.

maq olar:
- Tərbiyənin məqsədi kamil insan formalaşdırmaq, onun mənəvi, fiziki və əqli qabiliyyətlərini əhəngdar surətdə inkişaf etdirmək və yüksək əxlaqi keyfiyyətlər təbiyə etmək;
- Tərbiyə prosesində insanda geniş dünyagörüş yaratmaq, onu müasir bilik-

Pedaqogika

Pedaqoji ədəbiyyatımızda işlənən ərəb mənşəli sözlər

Zülfiyyə Şiriyeva

Xalq Təhsil Müzeyinin direktor müavini

Açar sözlər: *pedaqogika, təhsil, tərbiyə, pedaqoji anlayış.*

Ключевые слова: *педагогика, образования, воспитание, педагогические понятия.*

Key words: *pedagogy, education, upbringing, pedagogical conception.*

Tərbiyə, təhsil və təlimin məzmun, forma və metodlarını bürənən pedaqogika elmi Azərbaycanda XIX əsrin II yarısında formalaşmağa başlasa da, pedaqoji fikir və maarifin tarixi daha qədim dövrlərə aiddir. Pedaqoji irsimizə nəzər saldıqda bugünkü nailiyyətlərimizin keçmişdən qidalandığını şahidi oluruz.

Pedaqogika elmi pedaqoji prosesi, yəni milli və ümumbəşəri dəyərlərin (sistemləşdirilmiş bilik, bacarıq və vərdislərin, habelə mənəvi keyfiyyətlərin və psixoloji qüvvələrin) məqsədyönlü, planlı və müntəzəkli aşılınması prosesini bürünür.

Bu gün pedaqoji ədəbiyyatımızda işlənən anlayışlar arasında müxtəlif cənəbi sözlər yer almışdır. Onlar arasında ərəb mənşəli məfhumlar da az deyildir. Vaxtilə ərəb xilafəti tərkibinə daxil olmuş və islam dinini qəbul etmiş xalqların dillərində olduğu kimi Azərbaycan dilində də ərəb söz və ifadələri geniş yayılmışdır ki, onların bir qismi pedaqoji ədəbiyyatımızda istifadə olunan anlayışlardır.

Söz ehtiyatına görə dünyanın zəngin dillərindən hesab edilən və qrammatik qaydalarının mürəkkəbliyi ilə fərqlənən ərəb dili sami dillər qrupuna mənsubdur. Burada sözlər əksər halda üç, bəzən də dörd samitdən ibarət kökə istinad edir.

Kökdən daxilli fleksiya yolu ilə müxtəlif formalı yeni sözlər əmələ gətirilir. Məsələn: "kəmələ" kökündən "kamil", "kamal", "mükəmməl" "təkmil", "təkamül" və s. düzülür.

Pedaqogika sahəsinə aid olan ərəb mənşəli məfhumların lüğəti mənalarnı açıqlamaq və onların mahiyyətinə aydınlıq gətirmək məqsədilə pedaqoji anlayışların bir qismini nəzərdən keçirək.

Pedaqogika elminin başlıca kateqoriyalarından olan "təhsil" sözü ərəb dilində "hasil etmək, nail olmaq, əldə etmək, öyrənmək" mənalarnı verən "həssələ" kökündəndir.

Təhsil haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununda yazılmışdır: "Təhsil - sistemləşdirilmiş bilik, bacarıq və vərdislərin mənimsənilməsi prosesi və onun nəticəsidir". Hər bir dövlətin və millətin inkişafında onun təhsilinin müstəsna rolu var. Təsəvvüfi deyil ki, ulu öndər Heydər Əliyev təhsili "millətin gələcəyi, müstəqil dövlətin təməli" adlandırdı.

Strateji əhəmiyyət kəsb edən və prioritet fəaliyyət sahəsi olan təhsil geniş anlayışdır. Onun bütün növləri və formaları (məktəbəqədər, ibtidai, natamam orta, ümumi, orta ixtisas, texniki peşə, ali, pedaqoji, tibbi, hərbi, dini və s.) bu anlayışda cəmlənib. Hər tərəfli inkişaf etmiş şəx-

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Əhmədov H.M. Azərbaycan məktəb və pedaqoji fikir tarixi. Bakı: Təhsil, elm, 2011.

2. M.Ə.Sabir. Hophopnamə. Bakı: Yazıçı, 1992.

3. Tağıyev Ə. Azərbaycanda pedaqoji fikrin inkişaf tarixindən. Bakı, 1961.

Р.Гусейнзаде

Педагогические взгляды Мирзы Алекпер Сабиря

Резюме

В статье указывается роль М.А.Сабиря в развитии истории педагогики Азербайджана. В его стихах, публицистических статьях анализируются мысли о воспитании и образовании. Также, в статье раскрыты его школоведческая и учительская деятельность.

R.Guseynzade

Pedagogical views Sabir Mirza

Alakbar

Summary

The article shows M.A. Sabir's role in the development of history and education science of Azerbaijan. In his poems and sociopolitical articles are analysed thoughts about the upbringing and education. Also, M.A. Sabir's works show his school and teach activities.

lərlə silahlandırmaq, onda sadəlik, təvəzökarlıq, vətənpərvərlik, əməksevərlik, insanpərvərlik, düzlük və doğruluq, xalq mənafeyi uğrunda mübarizlik kimi keyfiyyətlər formalaşdırmaq;

- Təlim prosesində tərbiyəvi vəzifələri həyata keçirmək, təlim, tərbiyə, və ictimai faydalı işləri kompleks şəkildə hər bir fərdin yaşına və psixoloji xüsusiyyətlərinə uyğunlaşdırmaq;

- Tərbiyə və təlim işlərində müəllim əməyinə yüksək qiymət vermək, müəllim - şagird münasibətlərini humanist, demokratik və pedaqoji əsaslar üzərində qurmaq, müəllimin ixtisas biliyinə, elmi, pedaqoji, psixoloji və metodik biliklərə yiyələnməsini, düzgün və səlis nitqə malik olmasını, yüksək əxlaqi, mənəvi keyfiyyətlərə sahib olmasını vacib hesab etmək;

- Çahillik və nədanlıqdan uzaqlaşmaq, insanların mütləq biliklərə yiyələnməsində, məktəbin böyük rola malik olmasını dəyərləndirmək və xalq arasında məktəbin rolunu yüksəltmək, təbliğ etmək.

M.Ə.Sabirin şeirləri, yaratdığı nəğmələr, mənzum hekayə və təmsillər öz ictimai - əxlaqi, ədəbi-bədii tərəvətinə bu gün də saxlayır, gənclərin yüksək ideya və əxlaqi, mənəvi və estetik tərbiyəsində mühüm rol oynayır. M.Ə. Sabirin tərbiyə, təhsil, maarif və mədəniyyət haqqında fikirləri Azərbaycan məktəbinin fəaliyyəti, məarif və mədəniyyətinin inkişafına, pedaqoji fikir tarixinə yeni məzmun gətirmiş və onu daha da inkişaf etdirmişdir.

Görkəmli satirik şairin, böyük pedaqog və müəllimin anadan olmasının 150 ilyininin qeyd olunduğu vaxtda onun böyük ideyaları daha əzəmətlə səslənir və gənc nəsli bir daha əsrin sürəti ilə ayaqlaşmağa çağırır.

Rəyçi: *filologiya elmləri doktoru, professor H.Qasimov*